

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	F. Kamalizadeh	Datum	1 februari 2024
Doorkiesnummer	14030	Kenmerk	12005411
E-mail	farzaneh.kamalizadeh@utrecht.nl	Onderwerp	Voortgang uitvoering actieplan aanpak straatintimidatie
Bijlage(n)	-	Beleidsveld	Openbare Orde en Veiligheid

Geachte leden van de raad,

Een openbare ruimte waar iedereen zich veilig en ongehinderd in kan begeven zonder geïntimideerd te worden: dat is waar we, samen met vele anderen, hard aan werken. Het [actieplan Aanpak Straatintimidatie 2022 - 2026](#) is samen met de partners ontwikkeld en wordt samen met de partners uitgevoerd. De laatste keer dat we gesproken hebben over het actieplan was op 6 april 2023. Vanuit het actieplan is ingezet op viertal pijlers: 1) bewustwording en normstelling, 2) aanpak op straat, 3) aanpak dader en 4) ondersteuning slachtoffers. U ontvangt deze brief om u actief te informeren over de genomen stappen in 2023. Er zijn veel stappen gezet waar we de komende jaren op voortbouwen, zoals het ontwikkelen een toolkit voor professionals en sleutelpersonen en lesaanbod voor het primair- en voortgezet onderwijs

Pijlers en ondernomen acties

1. Bewustwording en normstelling

Bewustwording is essentieel bij het tegengaan van straatintimidatie, zowel bij (potentiële) daders als bij omstanders en slachtoffers. Hierop is volop ingezet door bijvoorbeeld het ontwikkelen van een toolkit en een lesmodule, voorlichtingen, een nieuwe campagne gericht op omstanders, gerichte acties richting mannen om het gesprek aan te gaan, het aanbieden van workshops en aansluiten bij allerlei bijeenkomsten met het thema straatintimidatie.

De [toolkit](#) 'hoe start jij het gesprek' is ontwikkeld door Fairspace en Emancipator in samenwerking met onder andere Stichting Vreedzaam, JoU, Pretty Woman, Al Amal en COC. Deze toolkit is beschikbaar via de gemeente Utrecht [website](#). Tijdens een bijeenkomst is deze toolkit gepresenteerd aan vele verschillende partners, zoals Dock en politie. De toolkit bevat werkvormen en tips voor het starten van het gesprek, waarbij rekening gehouden wordt met de uitdagingen van een dergelijk gesprek.

Het lesaanbod Straatintimidatie is ontwikkeld door de [CED-groep](#) voor het primair onderwijs (leerlingen in groep (6), 7 en 8) en de onderbouw van het voortgezet onderwijs (Vreedzame scholen en andere scholen) in opdracht van de gemeente Utrecht en in samenwerking met de gemeente en

het Platform Straatintimidatie¹. Op 5 oktober 2023 vond de lancering in Utrecht plaats. Utrecht heeft hiermee de primeur en er zal door de CED- groep een variant beschikbaar gesteld worden die op alle basisscholen en middelbare scholen in Nederland ingezet kan worden.

Naast het lesaanbod straatintimidatie, ondersteunen we scholen (PO-MBO) al jaren om les te geven over relaties en seksualiteit, waarbij een veilig klimaat in de klas en op school een belangrijk middel is. Het bespreken van (on)gewenst gedrag en aanleren van ander gedrag is een grote stap. We zien dat een aantal scholen overstappen naar het jaarrond aanbieden van lessen en gesprekken over deze onderwerpen. We juichen deze ontwikkeling toe, omdat het aanbod voor de leerlingen hiermee per saldo toeneemt. We ondersteunen scholen inhoudelijk en procesmatig in het maken van deze omslag. We schatten in dat zo'n 90% van de scholen in de stad aandacht besteed aan relaties en seksualiteit.

We bouwden in 2023 voort op de campagne die in 2022 van start is gegaan. Met posters, billboards, (social) media-advertenties, bijeenkomsten en acties dragen we bij aan de vergroting van bewustwording bij (potentiële) daders, omstanders en slachtoffers met daarbij ook aandacht voor LHBTIQA+ gemeenschap en personen met een zichtbare geloofsovertuiging. We willen dat daders zich bewust worden van de impact van hun gedrag, omstanders zich verantwoordelijker voelen en niet weggijken en slachtoffers zich beter begrepen en gehoord voelen. Door gedurende het jaar op verschillende manieren en plekken zichtbaar te zijn, kunnen inwoners straatintimidatie beter herkennen en bespreekbaar maken. Op die manier kan de norm van wat normaal of acceptabel is op lange termijn écht veranderen. In 2023 hebben we meer ingezet op [omstanders](#). Met de boodschap 'Doorbreek de situatie' laten we zien hoe een omstander op een laagdrempelige manier kan ingrijpen om de situatie te doorbreken. Hiervoor zijn vier beelden ontwikkeld: twee waarbij de omstander zich richt op de dader en twee waar zij het slachtoffer aanspreken. Ook ontwikkelden we verschillende [filmpjes](#) voor social media om onder andere studenten te bereiken.

Meer gerichte acties om het gesprek met mannen en jongens aan te gaan, zijn ingezet. Zo heeft Stichting Stop Straatintimidatie [straatinterviews](#) met (jonge) mannen gehouden en hen gevraagd wat zij tegen straatintimidatie doen. Het filmpje gebruiken we om het gesprek te starten in bijeenkomsten. Een ander voorbeeld van een ludieke actie om bewustzijn bij mannen te vergroten is de samenwerking met influencer en programmamaker Tim Senders. Hij voerde een [sociaal experiment](#) uit. Tijdens de UIT-week konden de studenten op een 'kop van jut' slaan met de boodschap: 'Uit je frustratie, doorbreek de situatie' van Stichting Stop Straatintimidatie. Met elke student is een gesprekje aangegaan over hun ervaringen en hen tips te geven over hoe te handelen als ze zelf straatintimidatie ervaren of zien gebeuren.

De workshops die aangeboden worden, zijn onder andere de 'Train the Trainer' workshops over de toolkit, de mannenemancipatiewerkshops en de Safer clubbing workshops. Tijdens de Train the Trainer wordt een format van een basisworkshop beschikbaar gesteld door Fairspace en Emancipator zodat deelnemers deze zelf kunnen inzetten bij het geven van een workshop. Een aantal professionals van organisaties zoals Dock, JoU, Zonta, Art. 1 MN, COA en bestuurders van studentenverenigingen hebben deze training reeds gevolgd.

De mannenemancipatiewerkshops van Emancipator zijn tot dusver voornamelijk door studenten gevolgd. Hierin worden de opvattingen over mannelijkheid en vrouwelijkheid onderzocht, duiken ze in de wereld van stereotypen en bespreken ze hoe gedrag aangeleerd wordt. Het belang van rolmodellen wordt benadrukt en hoe deelnemers kunnen bijdragen aan de culturele verandering die nodig is om straatintimidatie te voorkomen.

De Safer clubbing trainingen van Sexmatters worden aangeboden aan personeel van nachthoreca om preventief en de-escalerend te handelen in ongewenste situaties. Het doel is een sociaal veilige en inclusieve plek te creëren in het nachtleven. Deze training is in totaal vijftien keer gegeven aan verschillende horecagelegenheden, zoals Club basis, Ekko en ACU.

¹ Waarin onder andere de volgende partners vertegenwoordigd zijn: Pretty Woman, JoU, Stichting Vreedzaam, Fairspace en Emancipator.

Ook vonden allerlei bijeenkomsten en overleggen plaats waarbij bewoners, studenten, partners en andere professionals zijn bereikt. Voorbeelden hiervan zijn een [bijeenkomst](#) in Overvecht waarbij aanwezigen hun ervaringen konden delen en op een veilige manier leerden in te grijpen, [Politiekids](#) waarbij de toolkit is ingezet door de wijkmedewerkers in samenwerking met JoU en de politie om straatintimidatie bespreek te maken met ouders en kinderen van 6 tot 10 jaar, een bijeenkomst voor besturen van sport-, studie- en studentenverenigingen met aandacht voor de beschikbare tools en deelname aan verschillende workshops en de 030 Sport Meet up waarbij tijdens het gesprek over positief sportcultuur ook aandacht was voor straatintimidatie. De samenwerking met SportUtrecht is gezocht om onder andere de sportclubadviseurs en buurtsportcoaches te kunnen voorzien van informatie over straatintimidatie, zoals de toolkit en een [praatplaat](#). Ook is er samenwerking tot stand gebracht in verschillende interventies waarbij meldingen en signalen van straatintimidatie van sporters zijn opgepakt met verschillende partners.

2. Aanpak op straat

Uiteraard is er aandacht voor omstanders, professionals op straat en gerichte maatregelen waar nodig. Fairspace heeft in totaal 19 omstanderinterventie workshops gegeven aan studenten, docenten, professionals en jongerenwerkers. Meer dan 300 mensen zijn getraind om effectief en veilig in te grijpen bij straatintimidatie. De training bevordert proactief ingrijpen in de openbare ruimte met concrete filmpjes die kennis vergroten en praktische vaardigheden bieden. Deze methode is ook opgenomen in de toolkit.

Professionals op straat, zoals boa's, hebben een start gemaakt met deskundigheidsbevordering. Boa's hebben een workshop gevolgd waarin ook aandacht was voor (seksuele) straatintimidatie. Hierin werd onder andere ingegaan op hoe te handelen bij seksuele intimidatie.

De opvolging van meldingen is geïntegreerd in de al bestaande wijkaanpakken op het gebied van (jongeren) overlast. Zo is bijvoorbeeld ingezet op stewards onder op het Jaarbeursplein en de Nobelstraat en is de verlichting rondom de winkelstrip verhoogd en omgezet naar LED in Overvecht.

3. Aanpak dader

Duidelijke normen en grenzen zijn noodzakelijk. Hierbij is landelijke strafbaarstelling wenselijk. Daarom hebben we, zoals eerder gecommuniceerd, met de G4 samen met Tilburg gezamenlijk meermaals in het consultatieproces een reactie gegeven op het wetsvoorstel Seksuele Misdrijven, artikel met betrekking tot seksuele intimidatie in het openbaar. We hebben onze zorgen geuit over de handhaafbaarheid van het artikel. Het wetsvoorstel Seksuele Misdrijven moet nog plenair worden behandeld door de Eerste Kamer.

Om het artikel met betrekking tot seksuele intimidatie naar de praktijk te vertalen, is in opdracht van het Ministerie van Justitie en Veiligheid een werkgroep opgericht, waaraan Utrecht deelneemt. De focus ligt op het bevorderen van de handhaafbaarheid en bewijsbaarheid van het artikel en het uitwerken van de rol van buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) bij de handhaving hierop. In de vorm van pilots met koplopergemeenten, vooralsnog Utrecht en Rotterdam, met als doel het in de praktijk uitwerken en toetsen van het artikel 429ter op basis van de volgende vragen: Leidt een proces verbaal betreffende seksuele intimidatie opgemaakt door een boa in de praktijk tot vervolgingen? Wat is er nodig om te komen tot succesvolle handhaving door boa's? En wat is de reikwijdte van artikel 429ter?

4. Ondersteuning slachtoffers

We blijven aandacht besteden aan de bekendheid van het meldpunt. In al onze uitingen verwijzen we naar de [website](#) en roepen we inwoners op om te melden als iemand last heeft van straatintimidatie, zodat we door de meldingen meer inzicht krijgen in waar, hoe en wanneer straatintimidatie plaatsvindt. In 2023 zijn er 148 meldingen binnengekomen. Deze meldingen zijn verspreid over alle wijken en de meeste meldingen gingen over jongens en mannen die vrouwen lastigvielen. Na een melding zorgen we voor een passende opvolging. Melders worden binnen vijf werkdagen teruggebeld en er wordt nagegaan of er een zorgvraag is. Het eerste gesprek wordt meestal erg gewaardeerd en het bieden van een luisterend oor is meestal voldoende. Het afgelopen jaar hebben er naar aanleiding van een zorgvraag van de melders enkele doorverwijzingen naar partners, zoals Slachtofferhulp Nederland, plaatsgevonden.

Tot slot

Het afgelopen jaar stond in het teken van de ontwikkeling van tools voor professionals, sleutelpersonen en andere inwoners, het organiseren van bijeenkomsten en workshops, het creëren van bewustwording door onze campagnes en bekendmaking van het meldpunt.

In 2024 blijven we inzetten op:

- het activeren van omstanders via campagnes, ludieke acties en de omstanderinterventie (workshops);
- het betrekken van mannen en jongens als deel van de oplossing door dialogen en workshops;
- het inzetten van de toolkit, de lesmodule en het trainen van professionals, sleutelfiguren en andere inwoners zoals studenten;
- het zorgvuldig afhandelen van meldingen, waarbij aandacht is voor een zorgvraag en passende maatregelen waar noodzakelijk.

Naast het tegengaan van straatintimidatie jegens vrouwen en meisjes, gaan we ons dit jaar nog meer inzetten op andere domeinen en groepen, zoals (maar niet uitsluitend) sport en onderwijs, de lhbtq+ gemeenschap en inwoners met een zichtbare geloofsovertuiging. Dit doen we onder andere door het organiseren van dialoogavonden in samenwerking met Utrecht in Dialoog. We blijven ons inzetten op kennisdeling door en in samenwerking met onze partners, omdat kennis en bewustwording bijdragen aan acceptatie, begrip en tolerantie. Ook blijven we verbinding zoeken met verschillende aanpakken zoals het Plan van Aanpak Sociaal Veilige Sport. Verder wordt ingezet op handhaving van seksuele straatintimidatie, zodra het wetsvoorstel seksuele misdrijven is aangenomen, door start van de pilot waarbij de rol van de boa's bij handhaving van seksuele straatintimidatie centraal staat. Hierover wordt u in een eerstvolgende voortgangsbrief geïnformeerd.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,